

Kuurojen ja viittomakielisten totuus- ja sovintoprosessin sihteeristön asettaminen

Oikeusministeriö on tänään asettanut kuurojen ja viittomakielisten totuus- ja sovintoprosessin sihteeristön.

Toimikausi

Sihteeristön toimikausi on 12.1.2026–31.12.2027.

Tausta

Kuurojen ja viittomakielisten totuus- ja sovintoprosessin toteuttamisesta on linjattu pääministeri Petteri Orpon hallituksen 31.8.2023 antamassa valtioneuvoston tiedonannossa yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämisestä suomalaisessa yhteiskunnassa. Prosessin valmistelut käynnistyivät edellisen hallituksen aikana. Prosessi on valtion ja kuurojen ja viittomakielisten yhteisön yhteinen.

Prosessia on valmisteltu tiiviissä yhteistyössä kuurojen ja viittomakielisten yhteisöjen kanssa, ja tämän valmistelun tuloksena on laadittu mandaatti, jossa kuvataan työn tavoitteet ja organisointi. Valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätöksen mandaatista 5.6.2025 (Valtioneuvoston periaatepäätös OM/2025/68).

Prosessilla on mandaatin mukaan sihteeristö ja ohjausryhmä, minkä lisäksi voidaan asettaa parlamentaarinen ryhmä varmistamaan aikanaan annettavien suositusten toteutumista. Sihteeristö kantaa päävastuun prosessin läpiviennistä. Ohjausryhmän tehtävänä on suunnata ja tukea sihteeristön työtä. Oikeusministeriö on asettanut prosessin ohjausryhmän 2.6.2025 (VN/10903/2025-OM-12).

Psykososiaalinen tuki on keskeinen osa totuus- ja sovintoprosessia. Tukea tarjotaan, jotta kuurot ja viittomakieliset voivat osallistua prosessiin täysipainoisesti ja sitä järjestetään koko prosessin ajan. Oikeusministeriö on sopinut psykososiaalisen tuen järjestämisestä Kuurojen Palvelusäätiön kanssa (VN/22131/2025-OM-13). Tuen seurannan järjestämisestä vastaa oikeusministeriö.

Laissa kuurojen ja viittomakielisten totuus- ja sovintoprosessin toteuttamisesta vuosina 2026–2028 (1345/2025) säädetään sihteeristön asettamisesta ja sen jäsenten nimittämisestä, sekä sihteeristön tehtävistä. Lain 2 §:n mukaan kuurojen ja viittomakielisten totuus- ja sovintoprosessilla on sihteeristö, joka toimii oikeusministeriössä. Sihteeristö on tehtävässään itsenäinen ja riippumaton.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

Oikeusministeriö vastaa sihteeristön asettamisesta ja sen jäsenten nimittämisestä. Oikeusministeriö on nimittänyt sihteeristön jäsenet virkasuhteisiin.

Tavoitteet ja tehtävät

Tavoitteet

Kuurojen ja viittomakielisten totuus- ja sovintoprosessin tavoitteena on dokumentoida kuuroihin ja viittomakielisiin kohdistuneet oikeudenloukkaukset ja syrjintä. Suomen valtion ja viranomaisten toiminnan suoria ja epäsuoria vaikutuksia kuuroille ja viittomakielisille tarkastellaan sekä menneisyyden että nykypäivän osalta.

Dokumentoinnin perusteella muodostetaan kokonaiskuva tunnistetuista kuuroja ja viittomakielisiä syrjineistä ja edelleen syrjivistä yhteiskunnan rakenteista. Lisäksi ehdotetaan lyhyemmän ja pidemmän aikavälin muutoksia, joiden tavoitteena on parantaa kuurojen ja viittomakielisten yhteiskunnallista asemaa muun muassa asioissa, jotka koskevat kieltä, kulttuuria ja vuorovaikutusta julkishallinnon kanssa. Muutosten tavoitteena on myös varmistaa, ettei kuuroihin ja viittomakielisiin kohdistu vääryyksiä tulevaisuudessa.

Prosessin aikana pyritään lisäämään viittomakielisen kulttuurin ja viittomakielten tuntemusta sekä tietoisuutta tapahtuneista vääryyksistä niin viranomaisissa kuin suuren yleisönkin keskuudessa. Tietoisuuden lisääntyminen osaltaan vahvistaa viittomakielisten, kuurojen ja kuurosokeiden asemaa yhdenvertaisina kansalaisina ja toimijoina.

Prosessissa tehdään ehdotuksia, joilla luodaan pohjaa sovinnolle Suomen valtion ja yhteisöiden välillä. Valtio kantaa vastuun menneistä tapahtumista ja vahvistaa osaltaan kuurojen ja viittomakielisten oikeuksien toteutumista.

Tehtävät

Sihteeristön tehtävänä on kerätä tietoa kuuroihin ja viittomakielisiin kohdistuneista oikeudenloukkauksista ja syrjinnästä ja muodostaa keräämänsä tiedon perusteella kokonaiskuva asiasta, sekä tehdä ehdotuksia kuurojen ja viittomakielisten yhteiskunnallisen aseman parantamiseksi ja sovinnon edistämiseksi valtion ja kuurojen ja viittomakielisten yhteisöiden välillä.

Sihteeristö voi tehdä tiedotusta ja viestintää sekä muita tehtäviinsä liittyviä toimia prosessin tavoitteiden toteuttamiseksi.

Tuotokset

Sihteeristö laatii työstään loppuraportin, joka annetaan valtioneuvostolle ja kuurojen ja viittomakielisten yhteisöille.

Loppuraportin valmistuttua sihteeristö arkistoi tai tuhoaa kuuroihin ja viittomakielisiin kohdistuneita oikeudenloukkauksia ja syrjintää sekä sovintoa edistäviä toimia koskevat asiakirjat.

Työ saatetaan valmiiksi sihteeristön toimikauden aikana.

Organisointi

Sihteeristön jäsenet:

pääsihteeri Johanna Mesch

erityisasiantuntija Juhana Salonen (31.8.2027 asti)

suunnittelija Netta Keski-Levijoki (30.9.2026 asti)

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 4 a §:n 1 mom. (609/1986, muut. 657/2021) nojalla valtion komiteoissa, neuvottelukunnissa ja muissa vastaavissa toimielimissä tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia, jollei erityisestä syystä muuta johdu.

Sihteeristö on hallinnollisesti osa oikeusministeriötä, mutta tehtävässään itsenäinen ja riippumaton.

Sihteeristö voi tilata erillisselvityksiä ja asettaa työryhmiä tehtävänsä toteuttamiseksi.

Sihteeristö tekee yhteistyötä prosessin ohjausryhmän ja psykososiaalisen tuen toteuttajan kanssa prosessin tavoitteiden toteutumiseksi.

Hankkeen jäsenten nimi- ja organisaatiotiedot sekä rooli ja toimikausi hankkeessa julkaistaan valtioneuvoston hankesivuilla hankkeen toimikauden ajaksi

Kustannukset ja yleiset määräykset

Sihteeristö tekee työnsä virkatyönä.

Mikäli sihteeristö asettaa työryhmiä, niiden jäsenille voidaan suorittaa matkustamiskustannusten korvausta kokoukseen osallistumisesta noudattaen soveltuvin osin valtion matkustussääntöä ja sen soveltamisesta annettuja määräyksiä ja ohjeita.

Sihteeristön menot maksetaan kuurojen totuus- ja sovintoprosessi -momentilta (25.01.27). Toimintayksikkö on 1500131003 DJO/IYY.

Sihteeristön ja oikeusministeriön välisestä vastuunjaosta hallinnollisissa kysymyksissä laaditaan erillinen yhteistyöpöytäkirja.

Kansliapäällikkö

Antti Leinonen

Lainsäädäntöneuvos

Johanna Hautakorpi

Jakelu

Sihteeristö

Tiedoksi

Ohjausryhmä
Hallinto- ja ohjausosasto

Beslut om tillsättande

12.1.2026

Tillsättande av ett sekretariat för sannings- och försoningsprocessen för döva och teckenspråkiga

Justitieministeriet har idag tillsatt ett sekretariat för sannings- och försoningsprocessen för döva och teckenspråkiga.

Mandatperiod

Sekretariatets mandatperiod är 12.1.2026–31.12.2027.

Bakgrund

Riktlinjer för genomförandet av sannings- och försoningsprocessen för döva och teckenspråkiga fastställdes i statsrådets meddelande som gavs av statsminister Petteri Orpos regering den 31 augusti 2023 om främjande av likabehandling, jämställdhet och icke-diskriminering i det finländska samhället. Beredningen av processen inleddes under den föregående regeringen. Processen är gemensam för staten och gemenskaperna av döva och teckenspråkiga.

Processen har beretts i nära samarbete med gemenskaperna av döva och teckenspråkiga och som resultat av detta beredningsarbete har ett mandat utarbetats där arbetets mål och organisering beskrivs. Statsrådet fattade ett principbeslut om mandatet den 5 juni 2025 (Statsrådets principbeslut OM/2025/68).

Enligt mandatet har processen ett sekretariat och en styrgrupp. Dessutom kan man tillsätta en parlamentarisk grupp för att säkerställa att de rekommendationer som ges i sinom tid genomförs. Sekretariatet bär huvudansvaret för genomförandet av processen. Styrgruppens uppgift är att styra och stödja sekretariatets arbete. Justitieministeriet tillsatte styrgruppen för processen den 2 juni 2025 (VN/10903/2025-OM-12).

Psykosocialt stöd utgör en väsentlig del av sannings- och försoningsprocessen. Stöd erbjuds för att döva och teckenspråkiga ska kunna delta fullt ut i processen och stödet ordnas under hela processen. Justitieministeriet har avtalat med Dövas Servicestiftelse om att ordna psykosocialt stöd (VN/22131/2025-OM-13). Justitieministeriet ansvarar för att ordna uppföljningen av stödet.

I lagen om genomförande av sannings- och försoningsprocessen för döva och teckenspråkiga åren 2026–2028 (1345/2025) föreskrivs om tillsättande av ett sekretariat och om utnämning av dess medlemmar, samt om sekretariatets uppgifter. Enligt 2 § i lagen har sannings- och försoningsprocessen för döva och teckenspråkiga ett sekretariat som finns vid justitieministeriet. Sekretariatet är självständigt och oberoende i sitt uppdrag. Justitieministeriet svarar för tillsättandet av sekretariatet och utnämningen av dess medlemmar. Justitieministeriet har utnämnt sekretariatets medlemmar till tjänsteförhållanden.

Syften och uppgifter

Mål

Sannings- och försoningsprocessens mål är att dokumentera rättskränkningarna och diskrimineringen mot döva och teckenspråkiga personer. De direkta och indirekta konsekvenserna av de åtgärder som staten och myndigheterna i Finland har riktat mot döva och teckenspråkiga granskas med tanke på både det förflutna och nutiden.

På basis av dokumentationen skapas en helhetsbild av de identifierade samhällsstrukturer som har utsatt och fortsätter att utsätta döva och teckenspråkiga för diskriminering. Dessutom föreslås ändringar på kortare och längre sikt, som syftar till att förbättra döva och teckenspråkiga personers ställning i samhället bland annat i ärenden som gäller språk, kultur och interaktion med den offentliga förvaltningen. Syftet med ändringarna är också att säkerställa att döva och teckenspråkiga personer inte utsätts för oförrätter i framtiden.

Under processen strävar man efter att öka kännedomen om den teckenspråkiga kulturen och teckenspråken samt medvetenheten om de oförrätter som skett bland såväl myndigheter som den breda allmänheten. Ökad medvetenhet bidrar till att stärka teckenspråkiga, döva och dövblinda personers ställning som jämlika medborgare och aktörer.

I processen lägger man fram förslag som skapar en grund för försoning mellan finska staten och gemenskaperna. Staten axlar ansvaret för händelser i det förflutna och stärker tillgodoseendet av döva och teckenspråkiga personers rättigheter.

Uppgifter

Sekretariatet har till uppgift att samla in information om rättskränkningar och diskriminering som riktats mot döva och teckenspråkiga och att utifrån den information som sekretariatet samlar in bilda sig en helhetsbild av saken samt att lägga fram förslag för att förbättra de dövas och teckenspråkigas samhälleliga ställning och främja försoning mellan staten och sammanslutningar för döva och teckenspråkiga.

Sekretariatet kan sköta information och kommunikation samt vidta andra åtgärder som hör till dess uppgifter för att uppnå processens mål.

Resultat

Sekretariatet utarbetar en slutrapport om sitt arbete, som lämnas till statsrådet och sammanslutningarna för döva och teckenspråkiga.

När slutrapporten är klar arkiveras eller förstörs handlingar som gäller rättskränkningar och diskriminering som riktats mot döva och teckenspråkiga samt åtgärder som främjar försoning.

Arbetet slutförs under sekretariatets mandatperiod.

Organisering

Sekretariatets medlemmar:

generalsekreterare Johanna Mesch

specialsakkunnig Juhana Salonen (till den 31 augusti 2027)

planerare Netta Keski-Levijoki (till den 30 september 2026)

Med stöd av 4 a § 1 mom. i lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986, ändr. 657/2021) ska i statliga kommittéer, delegationer och andra motsvarande statliga organ kvinnor och män vara representerade till minst 40 procent vardera, om inte särskilda skäl talar för något annat.

Sekretariatet är administrativt sett underställt justitieministeriet, men är självständigt och oberoende i sitt uppdrag.

Sekretariatet kan beställa separata utredningar och tillsätta arbetsgrupper för att utföra sitt uppdrag.

Sekretariatet samarbetar med processens styrgrupp och producenten av psykosocialt stöd för att uppnå processens mål.

Uppgifter om projektmedlemmarnas namn och organisation samt deras roll och mandatperiod i projektet publiceras på statsrådets projektwebbplats under projektets mandatperiod.

Kostnader och allmänna bestämmelser

Sekretariatet utför sitt arbete som tjänsteuppdrag.

Om sekretariatet tillsätter arbetsgrupper kan ersättning för resekostnader betalas till deras medlemmar för deltagande i möten, i tillämpliga delar i enlighet med statens resereglemente samt de bestämmelser och anvisningar som utfärdats om tillämpningen av detta.

Sekretariatets utgifter betalas från momentet sannings- och försoningsprocessen för döva (25.01.27). Verksamhetsenheten är 1500131003 DJO/IYY.

Ett separat samarbetsprotokoll utarbetas om ansvarsfördelningen i administrativa frågor mellan sekretariatet och justitieministeriet.

Kanslichef

Antti Leinonen

Lagstiftningsråd

Johanna Hautakorpi

Sändlista

Sekretariatet

För kännedom Styrgruppen

Förvaltnings- och styrningsavdelningen

VN/4997/2024-OM-32

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: